

Oikeusministeriö
lainvalmisteluosasto

Porissa 27.11.2014
792-2014-40/Ha-1

Asia: Lausunto äitiyslakityöryhmän mietintöön
Viite: OM 15/41/2014

Lounais-Suomen maistraatti lausuu äitiyslakityöryhmän mietintöön. Lausumme asiasta siltä osin kuin lakiehdotuksella on vaikutusta maistraattien toimintaan.

Äitiyden vahvistavan viranomaisen kannalta on perusteltua rajata tarkasti, missä tilanteissa äitiyden vahvistaminen on mahdollista. Äitiys voidaan vahvistaa ainoastaan silloin, kun naispari on yhdessä antanut suostumuksensa hedelmöityshoitoon ja voidaan pitää todistettuna, että lapsi on syntynyt kyseisen hoidon tuloksena. Koska lapsella ei voi olla kahta biologista äitiä, on välttämätöntä asettaa selvät kriteerit, missä tilanteissa lapsen vanhemmuus voidaan biologisen isän sijasta vahvistaa toiselle naiselle. Lakiehdotuksen 3.2 §:n mukaan vahvistusta ei voida antaa, jos isyys lapseen nähden on vahvistettu tai se voidaan todeta tai vahvistaa. Lain soveltamisala on selkeä.

Näyttökysymysten osalta maistraatin arvioitavaksi tulee, onko naispari antanut yhdessä suostumuksensa hedelmöityshoitoon ja onko lapsi syntynyt hoidon tuloksena. Jos jää epäselväksi, onko lapsi syntynyt hedelmöityshoidon tuloksena, äitiyttä ei voitaisi vahvistaa. Silloin kun hedelmöityshoitoa on annettu naisparille, sukusolujen luovuttajan isyyden vahvistaminen ei ole mahdollista. Oikeustila on vastaava kuin niissä tapauksissa, kun miehen ja naisen muodostama pari on antanut suostumuksensa hedelmöityshoitoon ja lapsen hedelmöitykseen on käytetty ulkopuolisen luovuttajan sukusoluja.

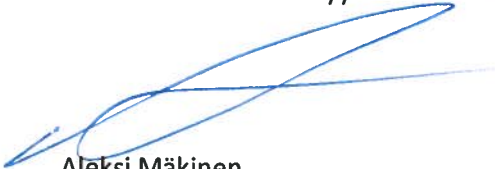
Lakiehdotuksen 22 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että jotta maistraatti voisi jättää äitiyden vahvistamatta, tulisi vahvistamatta jättämisen perustua epäselvyyksiin äitiyden selvittämispöytäkirjassa esitetyistä seikoista. Tarkoitus olisi jättää äitiys vahvistamatta silloin, kun on jäänyt epäselväksi, onko lapsi syntynyt hedelmöityshoidon tuloksena. Lakiehdotuksen mukaan äitiyden selvittämisen yhteydessä ei ole mahdollista teettää oikeuslääketieteellistä tutkimusta sen varmistamiseksi, että lapsi on saanut alkunsa hedelmöityshoidon tuloksena. Periaatteessa oikeuslääketieteellisellä tutkimuksella olisi mahdollista saada selville, onko lapsi saanut alkunsa hedelmöityshoidosta. Tätä mahdollisuutta lainsäädäntöön ei kuitenkaan olla sisällyttämässä. Oikeuslääketieteellisen selvityksen puuttuminen estää käytännössä äitiyden vahvistamisen niissä tapauksissa, kun selvittämispöytäkirjasta käy ilmi, että lapsi on voinut saada alkunsa myös muuta kautta kuin hedelmöityshoidoista.

Mietinnön mukaan ehdotus äitiyslaiksi perustuu parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä olevassa isyyslakiuudistuksessa (HE 91/2014 vp) luodulle rakenteelle ja esityksessä omaksutuille periaatteellisille ratkaisuille. On luontevaa, että äitiyden vahvistamisprosessi on soveltuvin osin samankaltainen kuin isyyden vahvistamisprosessi. Maistraatin kannalta lain merkityksellisimpiä lukuja ovat tunnustamiseen (3 luku), asian käsittelyyn maistraatissa (4 luku) ja kansainvälisiin kysymyksiin liittyvät säännökset (7 luku), jotka myös noudattelevat isyyslain vastaavia säännöksiä. Maistraatti on tuonut oman käsityksensä kyseisistä ratkaisuista esille jo isyyslain valmistelun yhteydessä.

Koska maistraatin toimivaltaan kuuluu myös isyyden vahvistamiseen liittyvät tehtävät, on perusteltua, että maistraatti vahvistaa oikeudellisesti myös äidin ja lapsen välisen suhteen. Mietinnön mukaan valtiovarainministeriö on arvioinut,

että äitiyden vahvistamiseen liittyvät tehtävät työllistävät maistraateissa noin 0,5 henkilötyövuotta edellyttäen, että tehtävä keskitetään. Arvio on oikean suuntainen. Maistraatin näkökulmasta on tapausten odotettavissa oleva lukumäärä huomioon ottaen perusteltua, että äitiyden vahvistamisasiat keskitetään yhteen maistraattiin. Lastenvalvojien näkökulmasta saattaisi olla selkeämpää, että äitiyden vahvistamisasiat keskitettäisiin samoihin maistraatteihin kuin isyyden vahvistamisasiatkin.

Aleks Mäkinen
henkikirjoittaja
Lounais-Suomen maistraatti